

El mestre de Vielha: un pintor del tardogòtic entre Catalunya i Aragó

Ressenya sobre el llibre d'Alberto Velasco González amb el mateix títol (Edicions de la Universitat de Lleida, Espai/Temps, 47, 2006)

FRANCESC FITÉ
Universitat de Lleida
francesc.fite@has.udl.cat

El llibre que es presenta és resultat de la tesi de llicenciatura de qui el signa, llegada fa ja cinc anys, degudament revisada i millorada en alguns dels seus aspectes. Com el títol anuncia, es tracta d'un estudi monogràfic d'un dels pintors més desconeguts del gòtic català, fins al moment, del qual es conserva un gruix d'obra important com es demostra en el treball, actiu a les darreries del segle XV en un ampli territori a cavall entre Catalunya i l'Aragó actual. La denominació de mestre de Vielha li fou atorgada pel Sr. Josep Gudiol en destriar la seva personalitat. En l'estudi que presentem, com es veurà, molt prudentment es proposa identificar-lo amb un fill documentat del pintor Pere Garcia de Benavarri, de nom Bartomeu Garcia.

El llibre es divideix en tres parts; la primera, la introductòria, adreçada a mostrar el paper de Lleida com a centre actiu i motor difusor d'artistes i tallers per les contrades de Ponent, incloses les de la Franja, des del pla fins al Pirineu. Apartat que aprofita l'autor per tractar sobre Pere Garcia de Benavarri i el seu taller en el qual s'hi inclouen Pere d'Espallargues i el mateix mestre de Vielha. En la segona part passa a tractar ja de ple la figura del pintor, el que es coneix documentalment i especialment tot el referent al seu estil. Sens dubte és el capítol més elaborat en mirar de perfilar bé la personalitat del pintor i la seva trajectòria. S'hi analitza amb detall l'etapa al taller de Pere Garcia i la més personal de la seva activitat, ja independitzat, en la qual restaren definits els seus estilemes. El tercer apartat i més extens inclou el catàleg raonat de la seva producció, que amplia el que es coneixia fins ara alhora que aclareix l'autoria d'algunes de les obres atribuïdes.

147

El conjunt d'obres presentades permet advertir amb claredat l'extens ter-ritori de l'activitat del pintor, que comprèn la Noguera, la Vall d'Aran, el Pallars, la Ribagorça i el Somontano. Com es podrà llegir, el panorama que es dibuixa de l'àrea lleidatana, en el primer apartat, és el suficientment ambiciós per mirar d'anar més enllà de la simple contextualització i mirar d'oferir una visió àmplia i detinguda dels pintors i obres conservades, emprant per a aquesta recerca, a més de les dades documentals i obres conservades, totes les notícies a l'abast, entre elles les dels excursionistes i viatgers, quan encara restaven *in situ* moltes de les obres que actualment o estan desaparegudes o es troben en parador desconegut. Per a Lleida, certament, deixa obert un interessant panorama, ja que amplia les notícies existents sobre pintura, alhora que revisa allò ja conegut, i deixa obertes noves vies d'investigació del tot necessàries per a aquest objectiu. La manca sovint d'informació documental i l'escassetat d'obres conservades, amb el handicap afegit que moltes han desaparegut, per haver estat venudes, entre la segona meitat del XIX i la primera meitat del XX, obliga a una àrdua recerca a través de col·leccions particulars o museus, en molta part forans.

Un altre aspecte sobre el qual m'agradaria incidir del llibre és l'esforç posat per l'autor a establir la diferència entre l'estil del mestre Pere Garcia de Benavarri i el dels deixebles, el del mestre de Vielha i el de Pere d'Espallargues, la personalitat del qual igualment aborda, establint la trajectòria del pintor, format a Benavarri al costat de Pere Garcia, i perfilant l'etapa de treball al seu taller, la col·laboració amb Bartomeu Garcia, i la darrera i més extensa dirigint el seu propi taller, com en el cas de Bartomeu Garcia que es convertirà de ben segur en continuador del taller del pare, Pere Garcia.

No cal dir que Benavarri, com a centre artístic destacat en la segona meitat del segle XV, dins les terres de Ponent, el tracta igualment àmpliament, situant el seu inici precisament amb l'establiment de Pere Garcia a la vila vers el 1460. Veure de destriar els estilemes de Bartomeu respecte dels de Pere Garcia i dels d'Espallargues resultava essencial en el panorama que es dibuixa. A través de la lectura del que escriu l'Albert, podem dir que s'acaba coneixent bé l'estil del mestre de Vielha i advertint com aquest és deutor del de Pere Garcia. Sorpren veure, en aquest sentit, la seva gran producció, sobretot després de la mort del pare vers el 1485. Un s'adona de com es converteix en un pintor d'èxit en un moment de molta demanda de retaules

pintats per part de parròquies o altres entitats, i de com crea un llenguatge propi en el qual empra fórmules reiteratives aplicades a l'abundant producció, sovint no mancades d'interès iconogràfic.

Si haguéssim de fer una valoració global del llibre en el seu conjunt, destacariem la profunditat i la solidesa de la recerca; la claredat en l'exposició i un valor que no es pot defugir, el completíssim catàleg esmentat que es proposa de tota l'obra atribuïda, fent un estat de la qüestió acurat, amb noves aportacions i un estudi ampli de totes les obres catalogades. Presentar l'autor d'aquesta monografia resulta una satisfacció, perquè esdevé un clar exponent de l'alt nivell assolit per la Universitat de Lleida en el camp de la recerca i de la formació. Sens dubte l'Albert se situa ja com un jove prometedor historiador de l'art amb una sorprenent maduresa i una àmplia preparació que abraça per igual la recerca d'arxiu, no sempre contemplada per la nostra disciplina, la iconogràfica i l'estilística, fonamentada en l'anàlisi morellià.

Un aspecte que m'agradaria remarcar també de l'Albert és la seva capacitat de treball i sobretot la profunditat amb què aborda els temes d'investigació; sempre amb una gran ambició i quasi desmesura per assolir-ne tots els aspectes, sense escatimar esforços. En el llibre es reflecteix molt clarament el que venim expressant, si es llegeix amb detenció i es mira com s'afronten tots els problemes per difícils que resultin. En les seves mans resta concloure una tesi doctoral encetada que oferirà noves clarícies sobre aquests pintors ponentins, especialment sobre el mestre Pere Garcia de Benavarri, que desitgem poder presentar en forma de llibre amb el mateix interès.